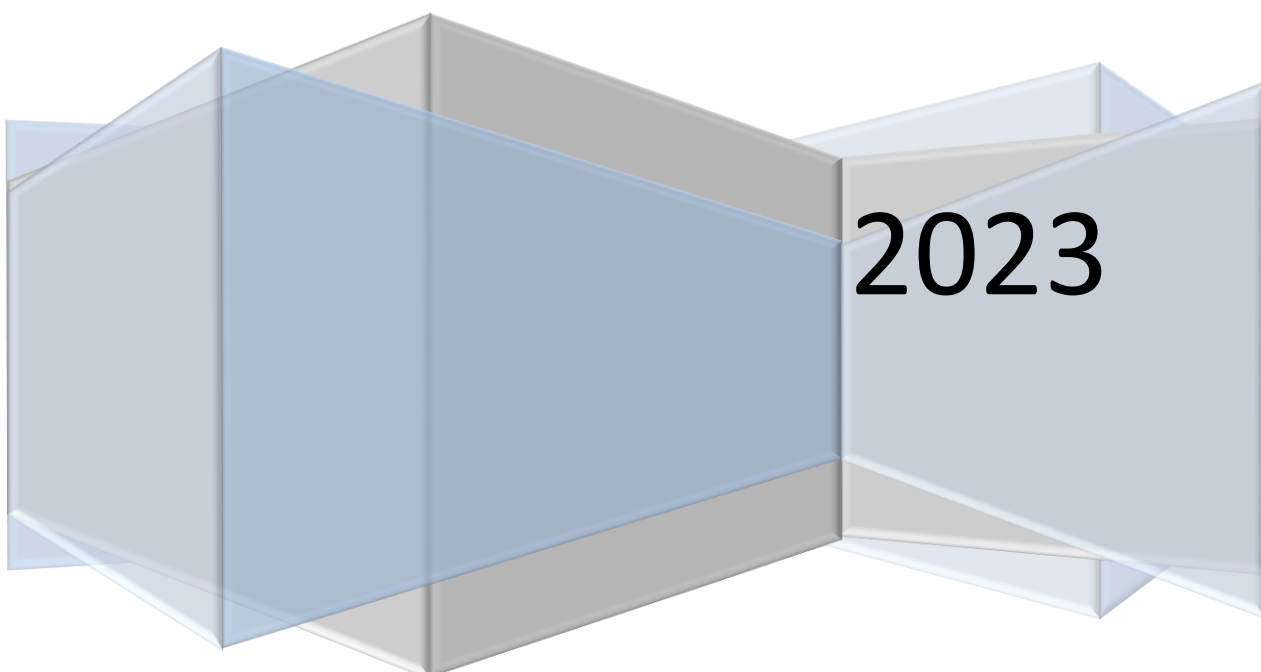

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О ПРАЋЕЊУ

**КОМПАТИБИЛНОСТИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ
СРЕДИНУ „ИНТЕРРЕГ-ИПА ПРОГРАМА
ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ БУГАРСКА-
СРБИЈА“, 2014-2020 ПОД ИНСТРУМЕНТОМ ЗА
ПРЕТПРИСТУПНУ ПОМОЋ (ИПА II)
САСТРАТЕШКИМ ИЗВЕШТАЈЕМ О ЖИВОТНОЈ
СРЕДИНИ**

УВОД

Извештај о мониторингу припремљен је у складу са:

Извештајем „Стратешка процена утицаја на животну средину Интеррег - ИПА Програма прекограничне сарадње Бугарска – Србија (СПУ извештај)

Директивом Европске комисије 2001/42/ЕС о процени утицаја одређених планова и програма на животну средину (СПУ директива)

Релевантно бугарско законодавство:

- Закон о заштити животне средине
- Закон о ублажавању климатских промена
- Закон о биолошкој разноликости
- Закон о заштићеним подручјима
- Закон о водама
- Закон о земљишту
- Закон о управљању отпадом
- Закон о туризму
- Бугарска национална правила о условима и процедурама за процену компатибилности планова, програма, пројеката и инвестиционих предлога са циљевима и сврхама очувања заштићених подручја (задња измена 30.11.2012)
- Изјава о процени утицаја на животну средину реф. № 8-5 / 2014 издато од стране Министарства за животну средину и воде (*МоЕВ*) Републике Бугарске

Релевантно српско законодавство:

- Закон о заштити ваздуха
- Закон о водама
- Закон о заштити животне средине
- Закон о енергетици
- Закон о енергетској ефикасности
- Закон о заштити природе
- Закон о заштити животне средине
- Закон о управљању отпадом
- Закон о туризму
- Закон о заштити наслеђа

ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О НАПРЕТКУ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Програм је званично одобрен 30. јула 2015. Одлуком ЕК бр. С (2015) 5444.

Током 2016. године извршена је измена ИНТЕРРЕГ - ИПА Програма прекограничне сарадње Бугарска - Србија (Програм) која се односи на успостављање основних и циљних вредности квалитативних показатеља резултата Програма и не утиче на предвиђене програмске приоритете и активности, односно не захтева нови СПУ извештај и нову изјаву о животnoj средини од стране Министарства за животну средину и воде.

Укупно 41 уговор о субвенцији финансиран је у оквиру Првог позива за подношење предлога Програма. Три уговора о донацији су раскинута, због високог ризика утврђеног у току њиховог спровођења. 2 пројекта су завршена у 2017. години, 29 у 2018. години, а 7 у 2019. години.

Други позив за подношење предлога пројеката објављен је 22.01.2018. године. Закључено је и финансирано је 69 уговора о донацијама кроз Други позив, од којих је 8 пројеката са резервне листе уговорено у 2022. години. 19 пројеката је завршено у 2020, 23 пројекта је завршено у 2021, 14 пројеката је завршило имплементацију у 2022. 12 пројеката је завршило имплементацију у 2023.

ИНФОРМАЦИЈЕ О МЕРАМА И ЗАХТЕВИМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ, СМАЊЕЊЕ И ШТО ПОТПУНИЈУ ЕЛИМИНАЦИЈУ ПОТЕНЦИЈАЛНИХ НЕГАТИВНИХ ПОСЛЕДИЦА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Према тачки I „Мере и захтеви за спречавање, смањење и уклањање потенцијалних негативних последица спровођења Програма“, изјаве о животnoj средини Министарства за животну средину и воде, следећи захтеви морају бити испуњени:

1. Планови, програми и пројекти, као и предлози инвестиција, који су предмет ИНТЕРРЕГ-ИПА програма прекограничне сарадње Бугарска-Србија, који спадају у делокруг бугарског Закона о заштити животне средине или ван њега, а према одредбама чл. 31. Закона о биолошкој разноликости, предмет су процене компатибилности са обимом и сврхом очувања заштићених подручја. Горе наведене интервенције могу се одобрити само након позитивне одлуке / изјаве о процени утицаја на животну средину / стратешка процена утицаја на животну средину, према одговарајућим препорукама, као и условима, захтевима и мерама утврђеним у одлуци / изјави;
2. Развој туризма треба да буде у складу са рекреационим капацитетима територије а мора се обезбедити и одговарајуће третирање отпадних вода и управљање отпадом.
3. Активности као „сафари“ планинарење, „ван руте“ праћење ради праћења ретких и угрожених врста, не би требало да буду обухваћене развојем туристичких пакета у оквиру Приоритетне осе 1, јер доводе до значајних штета по животну средину, а посебно по биодиверзитету.

Узимајући у обзир горе наведене захтеве, Дирекција за управљање територијалном сарадњом Управљачког тела, Министарства за регионални развој и јавне радове, их је све укључила у Смернице за апликанте (GFA) у оквиру Другог позива за подношење предлога пројеката, како следи:

- Сваки инвестициони предлог пројекта, који предвиђа грађевинске радове, мора да садржи, као прилог уз образац пријаве (AF), позитивну процену утицаја на животну средину (EIA) а према националном законодавству, или изјава надлежног тела која јасно наводи да процена утицаја на животну средину није неопходна;
- Све инвестиционе активности морају бити у складу са релевантним националним законодавством за одговарајућу врсту грађевинских радова (укључујући оне који се односе на развој туризма);
- Активности као „сафари“ планинарење, праћење ретких и угрожених врста „ван руте“, укључене су у спискове неприхватљивих активности за све приоритетне осе (РА).

Према одредбама датим у упуствима за апликанте (GfA), у случају инвестиционих пројеката који предвиђају грађевинске радове, подносиоци захтева морају обезбедити анекс Б4.4, који укључује:

- Или позитивну процену утицаја на животну средину (позитивно мишљење надлежног тела), у складу са националним законодавством или
- или изјаву релевантног тела јасно наводећи да процена утицаја на животну средину није потребна (оверена од стране нотара за бугарске партнере и оверена од стране надлежног административног тела - за српске партнере).

Током процеса оцењивања, компатибилност предлога пројеката са горе наведеним захтевима се проверава од стране оцењивача а предложени су и одобрени за финансирање само пројекти који испуњавају горе наведене критеријуме.

Након уговарања, сви одобрени пројекти извршили су самопроцену очекиваних последица по животну средину предвиђених пројектних активности у односу на шест еколошких питања (ваздух и клима; биодиверзитет, фауна и флора; вода; земљиште; становништво и здравље људи; културно/природно наслеђе и пејзаж). У сврху самопроцене коришћен је упитник у одељку 10.2 СПУ извештаја и резултати су упоређени са очекиваним последицама за одређени специфични циљ према СПУ извештају.

Подела пројеката према специфичним циљевима (СЦ) у оквиру Другог позива за подношење предлога је следећа:

- СЦ 1.1 „ТУРИСТИЧКА АТРАКТИВНОСТ: Подршка развоју конкурентних туристичких атракција постигнутог сарадњом, доприносећи на тај начин диверзификацији туристичких производа у прекограничном региону“ - 2 пројекта;
- СЦ 1.2 „ПРЕКОГРАНИЧНИ ТУРИСТИЧКИ ПРОИЗВОД: Постизање економске користи од развоја природног и културног наслеђа у прекограничном региону, стварањем заједничких прекограничних туристичких дестинација“ - 2 пројеката;
- СЦ 1.3 „УМРЕЖАВАЊЕ ЉУДИ: Капитализација ефекта културног, историјског и природног наслеђа на прекограничне заједнице кроз заједничке акције“ - 1 пројекат;
- СЦ 2.1 „ВЕШТИНЕ И ПРЕДУЗЕТНИШТВО: Подршка развоју атрактивног окружења за унапређење младих у пограничном региону кроз сарадњу“ - 0 пројекат;
- СЦ 2.2 „УМРЕЖАВАЊЕ ЉУДИ: Промовисање иницијативе за сарадњу за младе и са младима, повећавајући на тај начин мобилност младих преко граница“ - 3 пројеката;
- СЦ 3.1 „ЗАЈЕДНИЧКО УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА: Спречавање и ублажавање последица природних и вештачких прекограничних катастрофа“ - 3 пројеката;
- СЦ 3.2 „ЗАШТИТА ПРИРОДЕ: Промовисање и унапређење коришћења заједничких природних ресурса, као и подстицање заштите природе у програмском подручју, кроз заједничке прекограничне иницијативе“ - 0 пројеката.

На основу сумираних информација о извршеној самооцени пројектних корисника за оне који су имплементирани у 2023. години и уговорени по другом позиву, представљене су очекиване последице на шест еколошких питања, које су добили руководиоци партнери у компатибилност чек списици:

ПРЕГЛЕД очекиваних последица шест еколошких проблема на основу одговора водећих партнера у упитницима провере компатибилности

ЗБИР	Ваздух и клима	Биолошка разноврсност, фауна и флора	Вода	Земљиште	Становништво и здравље људи	Културно/природно наслеђе и предеоне разноврсности
Веома мали утицај	4	5	5	3	4	4
Неутралан утицај	8	7	7	9	8	8

ОПШТИ ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

- Iz rezultata samoocenjivanja koje su sproveli korisnici, može se zaključiti da svi projekti imaju pozitivan ili neutralan uticaj na komponente životne sredine. Od 12 projekata koji su sprovedeni u 2023. godini, ukupno 4 uključuju investicione aktivnosti. Većina odgovora korisnika pokazuje da će njihovi projekti imati neutralan efekat na životnu sredinu.

Očekuje se da će uticaj na različite komponente životne sredine biti postignut pretežno kroz sledeće mere:

- Предвиђено је да се најповољнији услови за **ваздух и климу** постижу спровођењем пројеката предвиђеним под СЦ 3.2 „Заштита природе: тиче се промоције и унапређења коришћења заједничких природних ресурса, као и подстицаја заштите природе у програмском подручју, кроз заједничке иницијативе око граница”, активности са фокусом на: заједничке иницијативе усмерене ка ефикасном управљању ресурсима животне средине; активности рестаурације усмерене на постизање повољног стања очуваности врста и природних станишта, предмет заштите у утврђеним заштићеним подручјима; образовање и подизање свести, као и мере за изградњу капацитета на пољу заштите и обнављања екосистема, које би требало да буду претежно намењене младима у

прекограничном региону. Пројекти под Специфичним циљевима 1.1, 2.2 и 3.1 такође ће имати позитиван ефекат на ваздух и климу, а остали ће неутрално утицати на ваздух и климатске услове.

- Што се тиче утицаја пројеката на биолошку разноврсност, фауну и флору пројекти у оквиру СЦ 1.1, СЦ 2.2, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 су препознати као пројекти који имају позитиван утицај на биолошку разноврсност, фауну и флору. Већина пројектних активности ће имати неутралан ефекат јер не укључују директне интервенције на заштићеним локалитетима и предвиђају углавном мере промоције и изградње капацитета као што су курсеви обуке за очување и очување природног наслеђа. Очекивања су да активности у оквиру ПО 3 индиректно утичу на очување биодиверзитета, станишта и екосистема кроз мере заштите од пожара и спасавања, као и активности везане за управљање отпадом.
- Што се тиче питања вода, реализовани пројекти у оквиру СЦ 1.1, СЦ 2.2, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 имају најјачи позитиван ефекат на еколошки и хемијски статус водних ресурса смањењем загађења вода узрокованог поплавама и депонијама. Поред тога, планиране активности за мала инфраструктурна улагања, набавку савремене опреме, као и подизање свести и промовисање одговорног понашања јавности о потреби смањења и рециклаже отпада, као и управљања отпадом и водама, индиректно утичу на одговорно понашање становништва у циљу очувања водних ресурса и њихове одрживе експлатације.
- Што се тиче питања земљишта, већина пројеката ће имати неутрални ефекат на очување ресурса земљишта. Пројекти у оквиру СЦ 2,2, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 обухватиће мере за боље управљање отпадом у прекограничном региону за које се очекује да ће имати позитиван утицај на функционалност земљишта, ефикасном контролом дивљих депонија. Поред тога, у оквиру пројектних активности очекује се да ће подизање свести о заштити земљишта такође имати позитиван утицај.
- Очекивани позитивни утицаји на становништво и здравље људи такође су углавном повезани са очекиваним резултатима пројеката под СЦ 1.3 , СЦ 2.2 и СЦ 3,2. Остатак пројеката показује неутралан утицај на становништво здравље људи. Узимајући у обзир да су поплаве, пожари и дивље депоније предуслов за ширење болести, пројекти под ПО 3 имаће позитиван индиректан утицај на здравље људи. Они ће стимулисати одговорно понашање шире јавности и информисати о ризицима и опасностима по здравље и животну средину. Подизање свести кроз спровођење обуке за локалне и регионалне власти у областима везаним за животну средину, попут управљања отпадом или заштићеним подручјима, имаће позитиван утицај на горе наведена питања.
- У оквиру Другог позива за подношење предлога пројеката, највећи број пројеката ће имати велики утицај на културно/природно наслеђе и предеоне разноврсности. Већина пројеката кроз реализацију активности баве се конзервацијом и рестаурацијом културних и природних локалитета. Поред тога, планиране „меке мере“ за промоцију културног и природног наслеђа (укључујући

курсе, обуке, културне сајмове/догађаје, штампу информативног материјала, итд.) информисаће ширу јавност о могућим начинима за очување и заштиту културног и природног наслеђа. Очување природног и културног наслеђа, као што је рестаурација и одржавање локалитета од историјског и културног значаја; очување и заштита материјалног и нематеријалног природног, историјског и културног наслеђа такође су активности за које је препознато да имају снажан утицај горе поменути питања.

У складу са препорукама датим у Изјави о животној средини (Environmentalstatement), уговорени пројекти не предвиђају никакве активности као што су „сафари“ планинарење, праћење ретких и угрожених врста „ван руте“. Поред тога, предложене инвестиције су у складу са релевантним националним законодавством за одговарајућу врсту грађевинских радова (укључујући развој туризма; заштиту и обнову природе и културе; управљање отпадом, итд.) и одговарајући третман отпадних вода.

Као општи закључак, може се резимирати да сви пројекти у оквиру свих специфичних циљева, у оквиру Другог позива за подношење предлога пројеката имају позитиван утицај на сва покренута еколошка питања. Пројекти под СЦ 3.1, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 утичу на сва питања заштите животне средине покренута у упитнику и показују најпозитивнији утицај.

Све препоруке дате у Изјави о животној средини, коју је издало Министарство животне средине и вода, Републике Бугарске, строго су поштоване у свакој фази пријаве, оцене и избора пројеката за финансирање у оквиру Интеррег-ИПА Програма прекограничне сарадње Бугарска – Србија и може се закључити да у овом тренутку не морају бити предвиђене никакве корективне мере, јер су сви пројекти у складу са очекивањима СПУ извештаја.